

โรคไข้หวัดสุกร (Swine Influenza)

โรคไข้หวัดสุกร ทำให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจชนิดเฉียบพลันในสุกรทุกช่วงอายุ มีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสุกร โดยสาเหตุจากการติดเชื้อไวรัสไข้หวัดสุกร คือไวรัสไข้หวัดใหญ่ไทป์ A ในตระกูล Orthomyxoviridae ซึ่งไวรัสชนิด RNA สายเดี่ยว มีเปลือกหุ้ม มีสารพันธุกรรมเป็นท่อนสั้นๆ จำนวน 8 ท่อน ไวรัสไข้หวัดใหญ่ประกอบด้วย H1-16 และ N1-9 ในสุกร เฉพาะ H1N1, H3N2 และ H1N2 เนื่องจากสารพันธุกรรมเป็นชนิด RNA และมี 8 ท่อน จึงมีโอกาสเกิดการกลายพันธุ์ และการแลกเปลี่ยนสารพันธุกรรมระหว่างไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ที่มาจากมนุษย์ สัตว์ปีก รวมทั้งสุกร ได้ง่าย สุกรทำหน้าที่เป็นถังผสม “mixing vessel” เนื่องจากสุกรมีตัวรับ (receptor) บนผิวเซลล์ ที่เหมือนกับของคนและสัตว์ปีก ทำให้สุกรสามารถติดไวรัสไข้หวัดใหญ่ในคนหรือสัตว์ปีกได้ จึงทำให้มีโอกาสเกิดการแลกเปลี่ยนสารพันธุกรรมของเชื้อไวรัสไข้หวัดสุกรได้สูง การเปลี่ยนแปลงของเชื้อเพียงเล็กน้อย เรียกว่า “Antigenic drift” การเปลี่ยนแปลงของสารพันธุกรรมอย่างมากจนทำให้ได้ไวรัสชนิด H หรือ N subtype ใหม่ ที่เรียกว่า “Antigenic shift ” จะได้ไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่สุกรไม่เคยพบมาก่อน ทำให้เกิดการระบาดของโรคกระจายเป็นวงกว้างและสุกรแสดงอาการป่วยที่รุนแรง (pandemic) นอกจากนั้นอาจทำให้เกิดการติดต่อไปยังคนและสัตว์อื่นๆ ได้ เชื้อไวรัสไข้หวัดสุกรที่พบส่วนใหญ่เป็นชนิด H1N1 และ H3N2 เริ่มมีรายงานการตรวจพบ H1N2 subtype ในประเทศต่างๆ เพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มว่าจะพบการระบาดแทนสายพันธุ์ H1N1 และ H3N2

อาการ

สุกรที่ติดเชื้อจะแสดงอาการทางระบบหายใจแบบเฉียบพลัน มีไข้สูง ซึม เบื่ออาหาร ไอ จาม มีน้ำมูก อัตราการป่วยอาจสูงถึง 100% แต่สุกรจะฟื้นและหายป่วยอย่างรวดเร็วภายใน 5-7 วัน มักไม่พบการตายถ้าไม่มีการติดเชื้อแทรกซ้อน มีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงสุกร โดยเฉพาะในสุกรหลังหย่านม ทำให้สุกรสูญเสียน้ำหนักในช่วงที่แสดงอาการ ทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการขุนสุกรนานขึ้น ในสุกรตั้งท้องอาจทำให้เกิดการแท้งเนื่องจากมีไข้สูง เชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่เป็นเชื้อปฐมภูมิ ทำให้สุกรสามารถติดเชื้อแทรกซ้อนได้ง่าย และจัดเป็นหนึ่งในสาเหตุของโรกระบบทางเดินหายใจซับซ้อนในสุกร (Porcine Respiratory Disease Complex, PRDC)

รอยโรค

พบการอักเสบและเนื้อตาย ตลอดช่องทางเดินหายใจ มีเลือดคั่งในปอดและช่องทางเดินหายใจ พบการเกิดเนื้อตายเป็นหย่อมๆ และถุงลมปอดแฟบเป็นบางส่วน

การเก็บตัวอย่างส่งตรวจ

- การเก็บตัวอย่างปัสสาวะ

ดำเนินการในสุกรที่เพิ่งเริ่มแสดงอาการป่วย โดยมีไข้สูง นอนซึม มีน้ำมูกใส มีอาการทางระบบหายใจ ซึ่งดำเนินการดังนี้

1. สอดไม้ swab เข้าไปในโพรงจมูกให้ลึกที่สุดจนสามารถป้ายน้ำมูกใสออกมาได้ กรณีที่เป็นซากสุกรที่ตายใหม่ให้ป้ายไม้ swab ที่หลอดลมและปอด
2. ใส่ไม้ swab ลงในหลอดเก็บตัวอย่างโดยให้ส่วนที่เป็นสำลีจุ่มใน transport media
3. ใช้กรรไกรตัดปลายไม้ swab ให้พอดีและสามารถปิดฝาหลอดเก็บตัวอย่างได้
4. นำหลอดเก็บตัวอย่างใส่ถุงพลาสติกเพื่อป้องกันน้ำเข้า
5. แช่หลอดเก็บตัวอย่างในน้ำแข็งและระวังไม่ให้น้ำเข้า
6. ส่งตัวอย่างไปห้องปฏิบัติการภายใน 24 ชั่วโมง หากส่งไม่ได้ภายใน 24 ชั่วโมง ให้แช่แข็งและส่งห้องปฏิบัติการภายในระยะเวลา 7 วัน

ทั้งนี้อุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่างให้เบี่ยงจากสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติหรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ที่รับผิดชอบพื้นที่ โดย transport media ให้เก็บที่อุณหภูมิ 4° C ตลอดเวลาและหลังเก็บตัวอย่างแล้วให้เก็บบนน้ำแข็งตลอดเวลาไม่ให้โดนแสง

- การเก็บตัวอย่างเลือด

ดำเนินการเมื่อมีการแนะนำให้เก็บตัวอย่างจากห้องปฏิบัติการ

การรักษา ป้องกัน และควบคุม

การป้องกันโรค

1. สังเกตอาการป่วยของสุกรในฝูงอย่างสม่ำเสมอโดยอาการของสุกรที่ป่วยด้วยโรค Swine Influenza จะแสดงอาการมีไข้ ซึม น้ำหนักลด หายใจลำบาก ไอจาม น้ำมูกไหล หากพบอาการดังกล่าวให้แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทราบภายใน 24 ชั่วโมง
2. หลีกเลี่ยงการเลี้ยงสัตว์ปีกในบริเวณเดียวกับที่เลี้ยงสุกร เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดการรวมพันธุ์กรรมระหว่างเชื้อไวรัส Avian Influenza และ Swine Influenza
3. ห้ามผู้ป่วยที่มีอาการทางเดินหายใจเข้าในคอกเลี้ยงสุกร
4. ให้มีการสุขาภิบาลการเลี้ยงสุกรที่ดี เช่น คอกสะอาด ไม่ชื้นแฉะ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่อยู่ในที่หนาว เย็น ร้อน หรือถูกฝนมากเกินไปและเสริมวิตามินในอาหาร ตลอดจนเข้มงวดตรวจสอบให้นำสุกรที่ปลอดโรคเข้าเลี้ยงในฟาร์ม และเข้มงวดการเข้าออกจากฟาร์มโดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้ออย่างสม่ำเสมอ ของบุคคลและยานพาหนะ

การควบคุมโรค

1. สุกกรที่แสดงอาการป่วยให้รักษาตามอาการ เช่น ฉีดยาปฏิชีวนะหรืออาจต้องให้สารน้ำ หากจำเป็น ส่วนสุกรที่เลี้ยงร่วมฝูงให้ยาปฏิชีวนะโดยผสมยาให้สุกรกินเพื่อลดการแทรกซ้อนของเชื้อแบคทีเรียตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

2. ใช้ยามาเชื้อทำความสะอาดคอก โดยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการฟุ้งกระจายโดยเชื้อไวรัส influenza ถูกทำลายได้ง่ายด้วยความร้อน (เช่นที่อุณหภูมิ 56°C นาน 3 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 60°C นาน 30 นาที) และสารเคมีต่างๆ เช่น สารที่มีคุณสมบัติในการละลายไขมัน (lipid solvents), formalin, beta-propiolactone, oxidizing agents, sodium dodecylsulfate, hydroxylamine, ammonium ions และ iodine compounds

